

Yhteenveto:**Suomen osallistuminen kansainvälisiin operaatioihin muutoksessa**

Laatineet Anniina Iskanius ja Martti Setälä

Suomen Atlantti-Seuran Nuoret järjesti kevätexkursioon pääesikunnan kansainväliselle osastolle 17. toukokuuta 2006. Ekskursioon isäntänä toimi rauhanturvasektorin johtaja, komentaja Kimmo Salomaa. Hän päivitti osallistujien tiedot Suomen osallistumisesta kansainväliseen kriisinhallintaan. Ekskursiolle osallistui 8 henkeä.

Salomaa aloitti esittelemällä Suomen puolustusdoktriinin (uskottava puolustuskyky, liittoutumattomuus ja kansainvälinen yhteistyö) ja kansainvälistä osallistumista sääntelevän lainsäädännön sekä päätöksentekojärjestelmän. Kun tulevaan Kongon operaatioon lähetetään neljätoista suomalaista, on hallinnollinen ja päätöksentekoprosessi yhtä raskas kuin jos lähetettäisiin 1 500. Uutta rauhanturvalakia Salomaa luonnehti onnistuneeksi. Merkittävää on, että kansainvälisiin operaatioihin osallistumisen kautta myös kansallinen puolustus vahvistuu, kun kantahenkilökunta ja vapaaehtoiset reserviläiset saavat harjoitusta toiminnasta kriisialueella. Suomen tavoitteena onkin kansainvälisillä operaatioilla paitsi auttaa sodan runteleimia maita ja niiden ihmisiä, myös vahvistaa kansallista puolustusta ja kuvaa Suomesta uskottavana sotilaallisena toimijana.

Suomea on perinteisesti pidetty rauhanturvaamisen suurvaltana. Suomen rauhanturvaoperaatioihin lähettämä miesmäärä olikin pitkään maailman kärkiluokkaa suhteutettuna asukaslukuun. Kriisinhallintaoperaatioiden teknistyttyä ja tehtäväkentän tultua vaativammaksi on kuitenkin tilanne muuttunut. Libanonin rauhanturvaoperaation tyypisissä operaatioissa kantahenkilökuntaa oli vain noin 5 % ja reserviläisiä 95 %. Vuonna 2005 alkaneessa EU:n Bosnian-operaatio Altheassa, joka tunnettiin aiemmin Naton SFOR-operaationa, sitä vastoin kantahenkilökunnan määrä on jo yli 30 %. Tämä aiheuttaa kovia paineita kantahenkilökunnalle. Vapaaehtoisista reserviläisistä sitä vastoin ei ole pulaa, koska hakemuksia tulee vuosittain noin 4 000.

Viime vuosina pidettiin kiinni nyrkkisäännöstä, että vuodessa olisi 100 miljoonaa euroa korvamerkittynä kansainvälisiin operaatioihin, joissa palvelisi 1 000 miestä. Kuitenkin 15.5.2006 miesmäärä oli 713. Lisäksi KFOR-joukkojen suomalaismäärä laski kahden vuoden aikana 800:sta 400:an, jotta resurssit riittävät täysipainoiseen toimintaan vahtivuoronsa vuoden vaihteessa aloittavassa saksalais-suomalais-hollantilaisessa EU:n taisteluosastossa. Onkin todennäköistä, että lähitulevaisuudessa operaatioissa oleva suomalaisten määrä asettuu lähemmäksi 700:a kuin 1 000:ta rauhanturvaajaa.

Tämän kehityksen vuoksi ei ole enää perusteltua puhua Suomesta rauhanturvaamisen suurvaltana määrällisesti. Nykyään keskitytäänkin painottamaan Suomen kansainvälisessä vertailussa erittäin korkealaatuista rauhanturvaosaamista. Suomea voitaisiinkin kutsua rauhanturvaamisen laadulliseksi suurvallaksi. Suomen erityisiä osaamisalueita ovat johtamisjärjestelmät ja siviilisotilastoiminta. Suomalaista teknologiaosaamista ja koulutusvalmiuksia voisi hyödyntää laajemmin.

KFOR-operaatioon osallistuminen on Suomelle tärkeää, sillä se on ainoa operaatio, jossa toimii kokonaisia suomalaisia yksiköitä. Althean ja KFOR:in lisäksi suomalaisia joukkoja ja upseereita palvelee mm. Afganistanissa, Lähi-idässä sekä Etiopian ja Eritrean rajalla. Afganistanissa suomalaiset CIMIC-joukot tullaan muuttamaan osiksi Provincial Reconstruction Team (PRT) -joukkoja. Afganistanin operaatio on toimintaympäristöltään selvästi vaativin ja tilanne maassa vaikeutuu jatkuvasti. Operaation haasteista on hyvänä esimerkkinä Maimanassa norjalaistukikohtaa vastaan tapahtunut mellakka, jossa henkilötappiot olivat hyvin lähellä. Tukikohdassa oli myös suomalaisia joukkoja, jotka osaltaan edesauttoivat sitä, että tilanne ratkesi ilman rauhanturvaajien tappioita ja vakavia seurauksia.

Suomen osallistuminen Naton nykyiseen rauhankumppanuusyhteistyöhön ei välttämättä ole enää tarkoituksenmukaista. Maa on täysin Nato-yhteensopiva. Myös rauhankumppanuus on muuttunut, kun kymmenen alkuperäistä kumppanuusmaata on liittynyt Natoon. Jäljellä olevan joukon mailla ei ole paljoakaan yhteistä. Kehittyneille rauhankumppaneille mahdollisesti josakin vaiheessa tarjottava laajennettu kumppanuus ei sekään ratkaisisi ristiriitoja. Jäsenyys parantaisi Suomen asemaa kriisinhallintaoperaatioita suunniteltaessa ja toteuttaessa. Lisäksi se saattaisi helpottaa esimerkiksi suomalaisen puolustusteollisuuden asemaa maailmanmarkkinoilla ja parantaa kansallisen puolustusvälineiteollisuuden elinmahdollisuuksia. Vaikka Suomi saisi nyt kutsun osallistua Naton NRF-joukkojen toimintaan, se ei olisi mahdollista rajallisista resursseista johtuen.

EU:n puolustuskyvyn osalta suuri haaste on strategisen kuljetuskyvyn puute, joka tällä hetkellä on vain Yhdysvalloilla, Ukrainalla sekä osittain Venäjällä. Pohjoismaisen yhteistyön paras saavutus on koulutusyhteistyössä, mutta muuten maiden taustat (suhde Natoon ja EU:iin) ja tavoitteet eroavat toisistaan melko paljon.